

Nový nádech pre Devín

Keď som sa Vám prihovárala takto pred rokom spolu s mojimi kolegami, ešte len v pozícii kandidátov na funkcie v miestnej samospráve Devína, jedným z našich prioritných cieľov, ktorými sme sa prezentovali, bolo vymenenie Devína spod režimu nútej správy. Úprimne, ani sama nemôžem uveriť tomu, že neprešiel ešte ani jeden rok od momentu, keď sme sa ujali funkcií a predstupujeme pred Vás s informáciou, že od augusta 2023 je mestská časť Bratislava - Devín, vyňatá spod režimu nútej správy, v ktorom bol Devín nekonečných osemnásť rokov. Táto skutočnosť prenáša Devín z dlhoročného marazmu, v ktorom obci nebolo umožnené riadne fungovať, rozvíjať sa a vlastne ani poskytovať jej obyvateľom štandard miestnej samosprávy, do riadneho života. Verím a som presvedčená, že v tejto etape dokážeme Devínu a jeho obyvateľom poskytnúť dôstojný rozvoj, údržbu a služby hodné obce 21. storočia v hlavnom meste Slovenskej republiky.

Dnes sa v zmysle platnej legislatívy nachádzame v režime konsolidácie pohľadávok, v ktorom zotrávame do apríla 2027, kedy uplynie 20 rokov od momentu schválenia konsolidač-

ného plánu, ktorý je rozhodný pre úplné ukončenie akýchkoľvek obmedzení. Bližšie a podrobnejšie Vám režim konsolidácie pohľadávok opíšem v samostatnom článku na ďalších stranách Devínčana.

Aj napriek skepse, ktorá okolo celého oddženia Devína vládla v čase, keď sme začali nútenú správu riešiť, musím konštatovať, že sa našlo mnoho ľudí, ktorí sa môjmu cieľu ukončiť toto trápenie nesmiali, ale práve naopak, podali nám pomocnú ruku, ktorá nás doviedla do úspešného konca. Dovoľte mi preto spomenúť aspoň pár najdôležitejších osôb, bez ktorých by sme dnes neboli tam, kde sme. V prvom rade sú to moji kolegovia poslanci, najmä však Martin Galát a Michal Nemeč, spolu s ktorými sme proces oddžovania započali už v minulom volebnom období. Títo kolegovia doslovne „upratali“ stav a dokumentáciu nútej správy, čo najpresnejšie určili, aká je vlastne výška nášho dlhu a ako sa dlh správa, teda ako veľmi a na akých položkách narastá. Bez týchto úkonov by sme nevedeli postupovať ďalej. Veľkým hnacím motorom a pomocou nám boli pán minister spravodlivosti SR Viliam Karas, ktorý tému nútej správy s nami zo svojej pozície otvoril a podporil, čo prispelo k jej zdarnému koncu. Rovnako tak bol nesmiernou podporou v celom procese pán starosta mestskej časti Bratislava-Ružinov Martin Chren. Takýto skvelý výsledok, a najmä v tak krátkom čase, by sme určite nedosiahli bez intenzívnej podpory Milana Gocníka, ako súčasťi advokátskej kancelárie Soukeník Štrpka, ktorý

nielen, že prišli s konkrétnym riešením nášho problému, ale nám poskytujú podporu doteraz a vždy, keď je to potrebné. Iste viete, že novela zákona týkajúca sa ukončenia nútej správy v Devíne získala podporu v národnej rade SR 147 poslancov zo 147 prítomných poslancov, čo je skutočne jav nevidaný. Práve preto moje poďakovanie patrí všetkým týmto poslancom, menovite však nesmiem opomenúť pani poslankyňu Moniku Kozelovú, ktorá za Devín neskutočne bojovala. Intenzívne sa na procese tiež zúčastnili páni poslanci Ľuboš Krajčír, Marián Viskupič a Milan Vetrák. Ďakujeme tiež hlavnému mestu SR, že nám umožnilo tento úspech vybojovať. Ďakujem patrí aj Elene Kohútikovej, šéfke zboru poradcov premiéra a Danielovi Klimovskému, poradcovi premiéra, ktorých angažovanosť prispela k správnej veci. V neposlednom rade však moje najväčšie ďakujem patrí práve Vám, všetkým Devínčanom, ktorí ste nás podporovali a ktorí ste nám v tomto nefahkom boji boli oporou (verte mi, celý proces bol po všetkých stránkach veľmi náročný). Moje ďakujem patrí aj tým, ktorí nám neverili, ktorí sa posmievali, že takýchto sľubov o oddžení sa už napočúvali - títo všetci boli pre mňa neskutočnou hnacou silou a som vďačná, že sa nakoniec preukázalo, že keď sa spojí úprimný záujem, prospešný cieľ a nekonečná ochota obetovať tomuto cieľu hodiny tvrdej práce, výsledok sa dostaví. Ďakujem.

*Jana Jakubkovič, starostka
foto Matej Patka*

Z RADNICE

Zákaz parkovania na chodníkoch a Kremelská ulica

Už 1.10.2023 uplynie prechodné obdobie a vstúpi do platnosti podoba zákona o cestnej premávke, v zmysle ktorej nebude možné parkovať osobnými motorovými vozidlami na chodníkoch. V našej mestskej časti má táto zmena významný dopad najmä na obyvateľov Kremelskej ulice, a preto sme v apríli požiadali Hlavné mesto SR Bratislavu, ako správcu príslušného chodníka, o vyznačenie parkovacích boxov na chodníkoch na Kremelskej ulici tam, kde to dané normy umožnia. Hlavné mesto nám listom koncom júna odpovedalo, že žiadosti o zakreslenie parkovacích miest majú na magistrát zasielať dotknutí obyvatelia individuálne, o čom sme obyvateľov informovali. Zároveň v liste bolo zdôraznené, že pre vyznačenie pozdĺžneho parkovacieho miesta musí byť šírka chodníka minimálne 4,25 m a taktiež nesmie byť parkovacie miesto v blízkosti zastávky, priechodu pre chodcov, vjazdov a výjazdov z pozemkov, atď. V prípade Kremelskej ulice je teda možné očakávať vyznačenie minima miest na parkovanie, ak vôbec. Mestská časť bude pokračovať v komunikácii a riešení problémov s magistrátom. Zároveň sú vo vlastnej réžii na Devínom spravovaných pozemkoch rozpracované projekty pridania parkovacích miest - predbežne najmä v okolí Domu kultúry a Základnej školy.

Proces obstarávania zmien a doplnkov Územného plánu zóny Devín I

V prvom polroku tohto roka sa začal proces obstarávania zmien a doplnkov Územného plánu zóny Devín I. Do 30.06.2023 mali možnosť fyzické a právnické osoby predložiť podnety, výsledkom čoho boli 4 spoločné podnety fyzických osôb, 1 spoločný podnet právnických osôb, 56 podnetov fyzických osôb a 8 podnetov právnických osôb. Dotknuté orgány mali možnosť vyjadriť sa do 15.07.2023, výsledkom čoho bolo 13 stanovisk/podnetov. Ďalším krokom v tomto procese bude obstarávanie Návrhu zmien a doplnkov č. 01 Územného plánu zóny Devín I, v rámci ktorého budú zohľadnené akceptované podnety. Tieto zmeny a doplnky územného plánu sú významným a nevyhnutným krokom vzhľadom na to, že ide o prvú aktualizáciu územného plánu mestskej časti od jeho vyhlásenia v roku 2018. O ďalších novinkách budú občania informovaní a veríme, že zmeny a doplnky územného plánu prispesú k jeho skvalitneniu a prispôbeniu pre aktuálnu dobu.

Aktualizácia Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja mestskej časti (PHSR)

V rámci aktualizácií základných a strategických dokumentov mestskej časti schválilo v auguste miestne zastupiteľstvo začatie procesu aktualizácie strategického rozvojového dokumentu – Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja mestskej časti Bratislava-Devín na roky 2025 – 2030. Súčasne platný PHSR sa vo viacerých rozvojových oblastiach zaoberá negatívnym vplyvom nútenej správy a zadlženosti mestskej časti. Zmena situácie v oblasti nútenej správy a taktiež iné zmeny v posledných rokoch prinášajú nutnosť komplexnej aktualizácie tohto strategického dokumentu. Do procesu aktualizácie budú samozrejme zapojení aj obyvatelia mestskej časti a o všetkých možnostiach bude občanov mestská časť informovať.

Zrušenie Štatútu mestskej časti

V prípade základných dokumentov mala mestská časť Bratislava-Devín schválený a platný štatút zo dňa 9. júla 2002 v znení dodatku zo dňa 4. októbra 2005. Po zhodnotení značnej zastaranosti tohto dokumentu bolo ďalej zistené, že súčasne platné znenia Štatútu hlavného mesta SR Bratislavy a zákona o hlavnom meste Slovenskej republiky Bratislave nedávajú miestnemu zastupiteľstvu žiadnu právomoc, z ktorej by bolo možné odvodiť prijatie vlastného štatútu pre mestskú časť. Následne bol teda dňa 11.09.2023 uznesením miestneho zastupiteľstva štatút zrušený.

Nová webová stránka mestskej časti

Priebežná aktualizácia súčasnej internetovej stránky sa ukázala ako mimoriadne časovo náročná, zastaraného obsahu sa nahromadilo veľké množstvo a aj po odstránení alebo úprave desiatok sekcií, je stále na čom pracovať. V procese aktualizácie sa narazilo na všeobecný problém súčasného systému správy a prezentácie obsahu, ktorý je menej prehľadný a zastaraný z pohľadu návštevníka webu a taktiež je zbytočne komplikovaný z pohľadu správcu stránky. Bolo preto ešte pred letom rozhodnuté, že bude nutné vybrať nového dodávateľa webovej stránky mestskej časti, čo sa počas septembra aj udialo a tím sa začínajú práce na spúšťaní novej stránky. Okrem hlavných zlepšení – modernizácie dizajnu, komplexnej aktualizácie obsahu – prinesie so sebou nový web aj užitočné mobilné aplikácie, aktualizované formuláre a tlačivá (aj pre vypĺňanie v elektronickej podobe) a ďalšie novinky. Spolu so zmenou plánujeme v spolupráci s členmi kultúrnej komisie oživiť aj kalendár udalostí a kultúrne, športové a iné podujatia budú sústredené na jednom mieste. Spustenie novej webovej stránky sa uskutoční ešte v tomto roku a sme presvedčení, že je to veľký krok vpred pre Devín – či už pôjde o prezentáciu mestskej časti, povinné zverejňovanie alebo bežné informovanie obyvateľov.

Patrik Laslop

NIET ÚČINKU BEZ PRÍČINY GAVENDOVINY

Zákonitosť kauzality patrí k pilierom logiky i praktického riešenia problémov. Povedzme to konkrétne. „Vietor vyvracal stromy, strhával strechy, zaplavil domovy, prevracal kamióny... škody sa vyšplhali na miliardy EUR... pribudli ďalšie obeť na životoch...“ Podobných správ sme sa tohto leta napočúvali dosýta. Vyčíňali lejaky i nadmerné suchá. Keďže následky načrú mnohým hlboko do vrecka, začnú sa konečne hľadať aj príčiny. Od zanedbaných hrádzí po globálne otepľovanie. V prírode panujú presné zákonitosti a my sa presviedčame, že násilne do nich zasiahnuť sa človeku vždy nejako vypomstí. Niektorí volajú po prísnejšej legislatíve, iní po formovaní „ekologického svedomia“. Varovania, vznesené dávno predtým, nezaberali. Muselo riadne zafučať, poprevracať domy, stromy a peňaženky, aby sa čosi pohlo aj v ľuďoch.

V tomto kontexte sa žiada dodať, že viac než do ekologických systémov zasahuje všeobecne propagovaný i legalizovaný konzumistický životný štýl do morálnej rovnováhy. V živote jednotlivcov i celej spoločnosti. Aj tieto zásahy prinesú svoje víchrice a okrem obrovských finančných nákladov na nápravu najmä úžasné množstvo zbytočného ľudského nešťastia a bolesti. Spoločnosť produkuje viac problémov než prostriedkov na ich riešenie. „Eskorta vraha, ktorý bude možno čoskoro na slobode stojí obrovské peniaze z daní tých, ktorým súčasný systém nemá z čoho prispieť na základné lieky“, začul som čakajúc v lekárni. O katastrofách, spôsobených hrubými zásahmi do morálnej ekológie sa príliš nehovorí ani nepíše. Vlastne áno, v podobe každodenných hroziacich správ o detských vraždách, malých teroristoch v školách, o nezvládnuteľných žiakoch. Aj to len preto, že medializované trháky prinášajú prioritne zas len peniaze. Myslím, že aj dnes by Kristus nad nami krútil hlavou: „Znamená na nebi viete rozoznať, len čo je dobré a čo zlé, čo vám škodí a čo osoží, rozoznať nechcete...“ Azda prvým krokom by malo byť hlbšie zamyslenie sa nad opravdivými príčinami spoločenských javov, lebo bez správnej diagnózy niet účinnej terapie. A niet ani účinku bez príčiny.

Marián Gavenda

KOMIX PETRA MIKULÁŠA — SVETLO

Pár mesiacov dozadu, možno i rok, dva, čo nám vypadlo svetlo. Nastal pochmúr v kuchyni, nálada permanent minus dva, našťastie vypadla iba časť prúdu a ešte viac našťastie, elektrický šporák fungoval, lebo bežal na plyn.

Uvažovania, trápenia, preklikávanie stykačov, pátrania, kde mohla nastať chyba bolo neúrekom, uvažovalo sa o otváraní rozvodových krabíc, poprípade o hĺbení jarkov v stenách pre nové káble, ba dokonca, čo sa mi nestáva často, veď ja nič, ja muzikant, som sám vzal skúšačku, mám takú starého typu, za oných čias sme ju volali že pukačka a prepukával som ňou všetky zástrčky, alebo to boli zásuvky? Nikdy nepochopím, do čoho sa spotrebič v odbornej pojmoelektrine zasúva, alebo do čoho strká.

Prišiel certifikovaný elektrikár. Jáj, milí zlatí, to musíte ísť na to inak. Všetko začať, zapáliť, čo sa len dá, našartovať mixér, holiaci strojček, hneď uvidíte, ktorá fáza bude musieť dostať nové premostenie. Zapalovali sme, zhasínali, vrčali, vypínali, metodicky hľadali akože ihlu v kľbkách káblov, a nič.

Už sme zúfali, no jedného rána ma osvietilo, že do tejto tmy zavolám suseda, ktorého u nás voláme Ftípák. Je to jeden šikovný dôchodca, expert na spájanie spojov, dokonca aj v svietení sa dokonale vyzná. Už vo dverách zavtipkoval, preto Ftípák, a na margo nášho výpadku vraví, vieš, takáto chyba môže mať úplne primitívny základ.

Aj on meral, pukačkou prepukával, kliešťami spoje hmatal, popri tom opäť a opäť žartoval, nálada nám okamžite stúpila na plus dva, do tmy si svietil čelovkou na čele a dodal. Vieš čo? Mne sa situácia vo vašom príbytku dáko nezdá. Podme my k hlavnej rozvodni. Pristúpil, zakrútil poistku – povolenú a bolo svetlo. Od toho času svietime a nevychádzam z údivu, ako sa s humorom všetko ľahko dá.

NOVINKY O DOBREJ STAROSTLIVOSTI O PACIENTOV V DEVÍNE

Očné centrum Dr. Böhma otvoria na jeseň

Každá Devínčanka i Devínčan zaznamenali, že ošarpanú budovu na Hradnej ulici nahradila už prakticky dokončená novostavba, ktorá rástla od jari minulého roka. Ide o novú modernú budovu Očného centra Dr. Böhma s areálom, do ktorého patrí aj parkovisko s 23 státiami a zátišie okolitej záhrady. Prvých pacientov by mali privítať na jeseň.

Pacientov čakajú skúsení oční mikrochirurgovia a odborníci v očných ambulanciách, poskytujúci široké spektrum vyšetrení a zákrokov vďaka najmodernejšiemu prístrojovému vybaveniu a technológiám. Tri moderne vybavené operačné sály umožnia lekárom vykonávať operácie od ľahších až po tie najnáročnejšie, pre pacientov budú k dispozícii aj služby novej očnej optiky. Súčasťou budovy očného centra bude aj Fyzio Lab – priestor pre pohyb ponúkajúci fyzioterapiu, konzultácie, analýzu pohybového aparátu, jogu a rôzne druhy skupinového či individuálneho cvičenia pre verejnosť.

„Aktuálne prebiehajú posledné zariadenia interiérov, zvládli sme upraviť aj okolie kliniky. Keďže aj prostredie má vplyv na liečebný proces, chceli sme, aby okolie kliniky pôsobilo ako sanatórium. V súčasnosti prebieha proces kolaudácie, od ktorej bude závisieť termín začatia prevádzky. Veríme, že úrady dodržia všetky avizované termíny a my budeme môcť na jeseň privítať prvých pacientov“, dodáva primár Böhm.

Ambulancia všeobecnej lekárskej a internistky je na obzore

Koncom mája 2023 prebehla obchodná verejná súťaž, kde MUDr. Ema Míznerová z Devína splnila so svojím tímom ako jediná uchádzačka všetky podmienky na zriadenie ambulancie všeobecnej lekárskej v ponúkaných priestoroch Domu kultúry v Devíne. Koncom júla bola podpísaná nájomná zmluva na prenájom priestorov. Doktorka Ema sa v nej zaviazala, že do konca mája 2024 zrekonštruuje a otvorí ambulanciu všeobecného lekára a internistu.

Do dnešného dňa sú už hotové vizualizácie i architektonická štúdia. Keďže vstup do ordinácie je plánovaný z átria v zadnej časti DK, počítajú sa aj so skrášlením týchto vonkajších priestorov lokálnymi záhradníckymi firmami. Ďalšia dobrá správa je, že v auguste už došlo k ohláseniu rekonštrukcie na stavebnom úrade so všetkými potrebnými dokladmi.

Rozsiahla rekonštrukcia, vrátane vnútorného vybavenia a prvých, poväčšine stratových dvoch rokov, si vyžaduje omnoho väčšie finančné náklady, než je príspevok mestskej časti vo výške 60 000 eur (vo forme započítaného nájmu po dobu 15 rokov). Aj preto Dr. Míznerová hľadá cesty na optimálnu realizáciu projektu a okrem vlastného finančného vkladu zvažuje aj verejnú zbierku.

Obom devínskym lekárom a ich tímom držíme palce a veríme, že aj vďaka nim sa devínskym občanom a občiankam dostane kvalitná zdravotná starostlivosť.

Mária Vargová, foto archív lekárov

KNIŽNICA INFORMUJE

Milí čitatelia, od nášho posledného stretnutia na stránkach Devínčana uplynul už nejaký čas, a preto sa teším, že vás môžem informovať o našej – vašej knižnici. Jarný bazár kníh v DK prebehol úspešne a mnohé knižky, ktoré máme v knižnici duplicitne, našli svoje miesto u vás doma.

Do nášho knižného fondu pribudlo medzitým niekoľko zaujímavých titulov. Dovoľte mi aspoň niektoré z nich predstaviť.

Janice Hallettová: Vražda medzi riadkami

Jedna vražda. Pätnásť podozrivých. Dokážete odhaliť pravdu? Členovia divadelného súboru v mestečku Lockwood zorganizujú zbierku pre chorú dcéru riaditeľa súboru. Nie všetci však majú dobré úmysly. Peniaze zmizli a keď sa na druhý deň nájde mŕtve telo, dôjde k zatknutiu podozrivej osoby. Člen Kráľovskej súdnej rady Roderick Tanner poverí v priebehu vyšetrovania dvoch študentov práv, aby prekontrolovali všetky e-maily, esemesky a listy členov súboru, pretože je presvedčený, že vo väzení sedí nesprávny človek...

René – Gosciny: Malý Mikuláš a jeho susedia

Ďalší zo série príbehov malého výmyselníka Mikuláša. Spisovateľ René Gosciny, ktorý je aj autorom slávneho Asterixa a nemenej známeho Tintina, ho niekoľko rokov písal pre noviny a kreslenú podobu mu dal Jean-Jacques Sempé. Práve cez príhody malého Mikuláša, bystrého, dojímavého naivného chlapca, ktorý s najlepšimi úmyslami vyparil rôzne vylomeniny, mohol geniálny scenárista Gosciny naplniť svoj spisovateľský talent. A preto povedal: „K tejto postave prechovávam výnimočnú nehu.“

Karin Erlandsson: Nočný expres

Jedenásťročná Danja s rodičmi a staršou sestrou trávia každý december u babičky a spoločne sa pripravujú na Vianoce. Tento rok je to však trochu zvláštne: babička je zábudlivá, rozpráva nesúvisle a spomína akýsi kľúč. A navyše zrazu záhadne zmizne. V ten istý večer na stanici, ktorá už nefunguje a na železničnej trati, kde vlak už roky nepremával, prejde vlak. V magickom Nočnom expresu sa začína neobyčajné dobrodružstvo. Cestujte spolu s tými, čo stratili milovaného človeka a veria v opätovné stretnutie. Tajomstvá Nočného expresu čakajú na svoje odhalenie!

Marplová – Dvanásť nových prípadov

„Slečna Marplová je najobľúbenejší detektív. A tiež najvplyvnejší. Práve ona prišla prvý raz s revolučnou myšlienkou, že ľudia sú v zásade všade rovnakí, bez ohľadu na to, kde sa nachádzate.“ Toto napísali v novinách Los Angeles Times o legendárnej postave stvorenej Agathou Christie. A v tejto knihe sa ju pokúsilo oživiť dvanásť bestsellerových autoriek v dvanástich nových poviedkach.

Haruki Murakami: Slepá vrba a spiaca žena

Zbierka poviedok je ďalšou ukážkou majstrovskej zručnosti autora, ako aj podmanivosti jeho krátkych próz. V knihe sa nachádza dvadsaťštyri textov, ktoré napísal v rokoch 1979 až 2006. Príbehy sa odohrávajú v Japonsku, Taliansku, Grécku či na Havaji a Murakami v nich odhaľuje temné i krehké stránky nás všetkých a zraniteľnosť ľudskej duše. Zaujímavosťou je aj to, že na základe výberu samotného autora obálku knihy navrhla slovenská ilustrátorka Han Donau.

Ondrej Sokol: Ako som vozil Kórejcov

Autor po úspešných dvoch dieloch o tom, aké je to vozíť Nórov, prichádza s historikami o vození Kórejcov. Bývalý šofér autobusu v bratislavskej MHD tentoraz vezie skupinu kórejských turistov krížom cez celú Európu. Z Nemecka cez Rakúsko, strednú Európu až na divoký Balkán okolo roku 2014 a na záver až za severný polárny kruh. Autorov typický humor a rozprávačský talent vás presvedčí, že nezáleží na tom, v ktorej krajine sa nachádzate. Všade sa nájde nejaký dôležitý colník, šéf parkoviska, dôchodca alebo čajka, ktorí vám chcú pokaziť deň.

Keďže nové knihy pribudli do knižnice ešte pred letom, mnohé z nich sú už v rukách náruživých čitateľov, niektoré ešte na tých svojich čakajú. Tiež apelujem na čitateľov, ktorí majú knihy už dlhšie požičané z našej Miestnej knižnice, aby ich prišli vrátiť. Určite by sa im potešili aj iní čitatelia. A na záver jedna dôležitá správa: už máme zriadenú mailovú adresu: kniznica@devin.sk. Keď budete mať akékoľvek otázky, napíšte... V čase výpožičných hodín vám na ne odpoviem.

Alena Rumanovská

ODDLŽENIE DEVÍNA – HORÚCA TÉMA POSLEDNÝCH TÝŽDŇOV

OPÝTALI SME SA

Dlho Devín nezažil taký prekvapujúci a úprimný dôvod na radosť, ako keď sa ako blesk rozniesla správa, že naša obec sa vymaní z nútenej správy. Prvotnú eufóriu však tak trochu zastavili otázky: ako bude proces oddĺženia prebiehať a kedy sa vlastne dočkáme, že skutočne budeme žiť bez predchádzajúcich obmedzení? Opýtali sme sa na to pani starostky Jany Jakubkovič.

Ako, kedy a za akých okolností došlo k zadĺženiu Devína a k nútenej správe? Kto bol za to zodpovedný? Čo táto situácia znamenala pre Devín, aké boli obmedzenia a aké kroky sa robili preto, aby sa obec dostala z nútenej správy?

K zadĺženiu Devína prišlo ešte v 90-tych rokoch minulého storočia. Vtedajším miestnym zastupiteľstvom bola založená obchodná spoločnosť mestskej časti, ktorej cieľom bola developer-ská činnosť. Ako dnes môžeme objektívne skonštatovať, projekt presiahol možnosti a schopnosti vtedajšieho vedenia obce a z plánovanej výstavby ostali len dlhy. Pri snahe výstavbu realizovať postupne dochádzalo k stále väčšiemu zadĺžovaniu. Celú situáciu podstatne zhoršilo aj enormne vysoké úročenie týchto dlhov, pretože niektoré úrokové sadzby sa šplhajú takmer na 40 %. Dôsledkom toho dnes máme približne z trojmiliónovej istiny dlh dvanásť miliónov a reálnu nemožnosť dlhy v takejto výške, pri danom úročení a výške rozpočtu splatiť.

Následkom takéhoto enormného zadĺženia bolo, že sa obec dostala v roku 2005 do režimu nútenej správy. Ako sme, žiaľ, pocítili na vlastnej koži, v režime nútenej správy je riadny chod obce obmedzený, a to najmä tým, že nesmie investovať. To znamená, že sa obec nevie riadne starať o zverený majetok, a tak to tu aj po 18-tich rokoch v nútenej správe vyzerá.

Či a aké konkrétne kroky sa za bývalého vedenia robili, neviem zodpovedne uviesť, na úrade som o tom žiadne záznamy nenašla. V minulom volebnom období sme ako miestni poslanci aj s vtedajším miestnym kontrolórom iniciovali založenie pracovnej skupiny, ktorá mala práve za cieľ hľadať možnosti pre oddĺženie Devína. Dnes môžeme povedať, že to bol správny krok a mnoho nám výsledky činnosti tejto skupiny v procese oddĺženia pomohli.

Ako sa stalo, že v priebehu niekoľkých mesiacov nastal obrat a nútená správa zostane minulosťou. Je to určite zásluha nového vedenia radnice a ešte...?

V prvom rade to bolo moje osobné presvedčenie, že sa situácia musí vyriešiť. Spolu s miestnymi poslancami sme pri zložení našich sľubov podpísali aj memorandum, v ktorom sme deklarovali, že pokiaľ nám do jedného roka mesto, alebo štát nepomôže s oddĺžením Devína, podáme demisie. Vezmite si, že dlh Devína ročne narastal na úrokoch približne o 250 tisíc eur, čo je štvrtina nášho rozpočtu. Ja som odmietla byť zodpovedná za takéto narastanie dlhu, z mojej strany to neprichádzalo do úvahy. Podľa môjho osobného názoru, na začiatok najviac pomohlo veľa vysvetľovať a opisovať reálne dopady nútenej správy na Devín. Viete, síce všetci vedeli, že sme v nútenej správe, ale nikto netušil, aké to má reálne následky. Preto som hneď po nástupe do funkcie doslovne chodila od dverí k dverám a celú situáciu vysvetľovala, či to bolo hlavné mesto, samosprávny kraj alebo poslanci národnej rady. Otvoreným listom sme kontaktovali aj pani prezidentku. A ako môžeme dnes vidieť, bol to krok správnym smerom. Dovolím si tvrdiť, že je to zásluha nového vedenia obce. Moje poďakovanie tým, ktorí prispeli k tomuto výsledku, uvádzam na prvej strane.

Aké je momentálne postavenie Devína?

Dnes sa nachádzame v režime takzvanej konsolidácie pohľadávok, to znamená, že máme stále platný konsolidačný plán, v zmysle ktorého rozdeľujeme ročne veriteľom minimálne 7 tisíc eur a prípadný prebytok z rozpočtu. Takýto režim tu budeme mať do roku 2027. Dnes jediným obmedzením, ktoré nám pretrváva je, že zamestnanci mestskej časti, poslanci a ani ja nemôžeme dostávať žiadne odmeny za svoju činnosť. Inak sme v postavení akejkoľvek inej obce a nevzťahujú sa na nás žiadne obmedzenia či reštrikcie. Dôležitým momentom, najmä pre rozpočet mestskej časti je, že sa nám prerušujú exekučné konania. Mám preto za to, že situácia sa zoptimalizovala a môžeme sa pustiť do revitalizácie obce.

Aké zmeny môžu Devínčania očakávať počas prechodu do „slobodného“ stavu?

Veľkým úspechom je, že máme predschválené prostriedky z plánu obnovy na projekt denného stacionára pre seniorov - je to veľký projekt a zároveň veľká výzva. Rovnako tak máme schválenú dotáciu z Fast caru vo výške 156 tisíc eur, ktoré investujeme do projektov obce. Úprimne treba konštatovať, že zanedbaných vecí tu máme nespočetne, či sú to cesty, dom kultúry, miestny úrad. Musíme sa zamýšľať nad budúcnosťou objektov, ktoré máme zverené do správy, či je to dom na Kozičovej ulici, bývalé zdravotné stredisko a podobne. Jedinou prekážkou je, že peňazí na všetky projekty nemáme dostatok, avšak verím, že sa nám bude dariť v získavaní externých zdrojov, či už z rôznych fondov alebo dotácií. Veď financie sme z plánu obnovy či Fast caru dokázali získať aj v čase trvania nútenej

správy. To znamená, že to zaužívané „nedá sa, lebo sme v nútenej správe“, tak celkom nebola pravda.

Za tie roky sme si už zvykli na toľko obmedzení, že si pomaly ani nevieme predstaviť iný život... Čo konkrétne sa zmení?

Najzásadnejšia zmena je v tom, že finančné prostriedky môžeme v obci slobodne investovať. Je dôležité povedať, že je prirodzené, že všetky zmeny nedokážeme urobiť hneď, ale budeme potrebovať čas. Napríklad ani personálne obsadenie miestneho úradu dnes nie je úplne dostatočné pre spracovávanie projektov a získavanie externých zdrojov, sú to však veci, na ktorých postupne pracujeme. Rozpočet mestskej časti 18 rokov nemal kapitálové položky, preto nás v najbližšom období čaká náročná práca spracovania riadneho rozpočtu obce. Nudiť sa s kolegami rozhodne nebudeme :-).

Podľa všetkého sa zvýši rozpočet obce – ktoré sú tie najhorúcejšie témy, ktorým sa treba venovať predovšetkým?

Je potrebné zdôrazniť, že rozpočet obce sa v zásade navýši len o prostriedky, ktoré nám doteraz vymáhali exekútori - ide o niekoľko desiatok tisíc eur ročne. Preto bude pre nás zásadné získavať zdroje na projekty externe, teda z rôznych dotačných schém. Zároveň budeme viesť prípadné služby spolplatňovať, ako napríklad toalety pod hradom, ktoré sa nám túto sezónu podarilo otvoriť, avšak nemali sme možnosť vyberať vstupné tak, aby tieto prostriedky ostali v obci. Mnoho vecí, ktoré potrebujeme akútne riešiť spadá do kompetencie hlavného mesta, či už je to rekonštrukcia Devínskej cesty, cyklotrasa na nej, budovanie kanalizácie, či osvetlenie, ktoré máme naozaj v zanedbanom stave. Tu nám neostáva iné, ako len rokovať a prosieť mesto, aby investovalo z rozpočtu mesta aj v Devíne. Máme rozbehnutý v spolupráci s hlavným mestom projekt vybudovania prechodu pre chodcov a chodníkov na zástavke Hrad Devín, kde sa finalizuje projektová dokumentácia, pričom verím, že v budúcom roku dôjde k samotnej realizácii. Takto rokujeme s mestom vo viacerých oblastiach, je potrebné však uviesť, že reálne výsledky nebudú viditeľné hneď.

Prichádzajú aj podnety od občanov, čo by chceli vylepšiť, obnoviť, zveľadiť – sú pre MÚ inšpiráciou?

Podnety prichádzajú aj od občanov, za čo sme vďační. Je samozrejme, že projekty a ich prioritu budeme komunikovať aj s nimi. Keďže sa blíži rok, čo sme sa ujali funkcií, budeme organizovať 3. októbra stretnutie s obyvateľmi Devína, kde budú témou aj prípadné projekty a priestor na návrhy obyvateľov. Preto Devínčanov na toto októbrové stretnutie srdečne pozývam. Práve prebiehajú realizácie projektov, na ktoré získali finančné prostriedky miestne občianske združenia, či už je to revitalizácia átria za domom kultúry alebo revitalizácia ihriska nad materskou školou, ktoré čoskoro otvorí svoje brány pre deti z Devína.

Idú zmeny k uskutočneniu cieľa hladko, alebo narádzate aj na zábrany?

Viete, ja by som to povedala tak, že splnenie toho hlavného cieľa, ktorým bolo vystúpenie z nútenej správy, mi je obrovskou hnacou silou aj pre ďalšie projekty. Obzerať sa späť na nejaké prekážky, ktoré nás postretli, je už dnes len zbytočná strata energie. Vždy sa nájdu aj neprajníci, avšak, kým je prajníkov a podporovateľov viac, vnímam to tak, že má naša snaha zmysel a prípadné prekážky proste len zdolávame.

Kedy vidíte časový horizont, že si Devínčania otvoria ríbezľové víno a pripijú si: konečne sme slobodní, „železná opona“ nútenej správy je definitívne preč?

Myslím, že momentom schválenia zákona v národnej rade nastal prelomový a zásadný míľnik. Druhým takým momentom bolo nadobudnutie účinnosti tohto zákona, teda august tohto roku. Preto pre tých, ktorí možno váhali, alebo nemali dostatok informácií, odkazujem: nalejte si devínske víno a slobodne si pripite na novú a krajšiu etapu pre Devín, ktorá práve odštartovala. Som nesmierne hrdá, že sme spolu s mojimi kolegami poslancami mohli byť súčasťou tejto významnej udalosti Devína.

*Za odpovede ďakuje Andrea Miková,
foto Matej Patka*

PREDSTAVUJEME DEVÍNČANOV

ZOLO BADIN

ROBÍ MI RADOŠť ROBIŤ RADOŠť

Keď sa v Devíne povie BokyCitom, ne jeden občan vie, že tento huncút-sky názov patrí devínskej kapele, ktorá nesmie chýbať na žiadnej významnejšej akcii. Vymyslel ho jej líder Zolo Badin, ktorý tvrdí, že nech robíme, čo robíme, aj tak je v živote všetko inak alebo naopak, tak prečo nie názov BokyCitom? Stalo sa tak pred dvadsiatimi rokmi.

Do Devína za loptou

Zolo sa narodil v Bratislave pri Modrom kostolíku a vyrastal v Karlovke. „Mama bola z Komárna, otec z Nových Zámok a babka Nemka zo starej vinárskej rodiny z Pressburgu. Do vienu som tak dostal od babky nemčinu, od našich maďarčinu a v škole slovenčinu, takže som typický Prešpurák.“ Už ako malý chlapec inklinoval k Devínu, hrával futbal za Devín. „Bolo tu družstvo TJ Tatran Devín, v miestach, kde je teraz nová štvrť Condominium. Každú sobotu a nedeľu sa hrali zápasy na tunajšom krásnom dedinskom ihrisku. Ja som začal od najmenších a skončil v osemnástich. Do Devína som chodil dva-tri krát do týždňa. A po tých päťdesiatich rokoch tu mám stále kamošov, čo sme spolu hrávali, Ota Zmelíka, Vlada Vičana, Dušana Besedu... Proste, motkal som sa po Devíne.“

A ako šiel čas, potomok bol zrazu na ceste a malý bytík bolo treba vymeniť za niečo väčšie. I šťastie sa usmialo v podobe záhradného domčeka v Devíne. „Oslovil som kamoša architekta, nech sa na to pozrie, domček sme zcivilizovali a od roku 1996 sa stal našim útulným domovom. Ani chvíľu sme neváhali. Toto miesto má úžasnú atmosféru. Sútokom, hradom, históriou – je to fascinujúce. Devín je stredobodom pozitívnej energie a už ako dečko som cítil, že mi je tu dobre.“ Zolo sa najradšej vyskytuje v devínskych krčmických – v Edene, v Ahojke, roky predtým v legendárnom Kamrlíku u Marušky, ale aj na hrade. „Keďže chodím rád na bicykli, robím si cyklovýlety po Devíne, po Kobyle a našom úžasnom okolí. Určite sa nechcem nikde sťahovať, mám to tu rád.“

S mašličkou na koncerty

Vzťah k hudbe mal od malička v krvi. „Mama bola klaviristka a mňa hudba vždy priťahovala. Rýchlo zistila, že mám na rozdiel od brata hudobný sluch – toto mamy vedia, a tak som musel chodiť na klavír. S mamou bolo nemyšliteľné akokoľvek polemizovať. Chalani išli na futbal a ja som musel cvičiť. Niekedy ma to bavilo, no keď mi to nešlo, tak som aj kopal do toho nevinného nástroja. Našťastie som ho nepoškodil a dnes vysoko oceňujem, že to mama takto vymyslela. Musel som s ňou chodiť do Reduty na nedefinované klavírne či organové koncerty, v teslákoch a v bielej košeli s takou hroznou čiernou saténovou mašličkou. Keď ma videli chalani na ulici, samozrejme, že sa rehotali. Ale v tej Redute som zistil, že existuje nejaký Bach, aj Mozart, aj Beethoven ... A potom, keď nám v škole učiteľka na hodine hudobnej výchovy púšťala hudobnú hádanku, po prvých tónoch som suverénne zahlásil: toto je Bachova toccata a fuga d moll – (s tým typickým začiatkom, organový to skvost.) Keď sa prekvapene pýtala, odkiaľ to viem, tak som jej to celé vyrozprával, ako ja musím chodiť na koncerty, viete, v takej bielej košielke s takou nechutnou lesklou mašličkou... A ona s úsmevom, že vieš čo, Zoli, vykašli sa ty na mašličku, len počúvaj tú hudbu a raz jej budeš vďačný, uvidíš. Dnes už dávno viem, akú pravdu mala.“

BokyCitom

Zolo chodil na klavír osem rokov a k osemnástke si vypýtal gitaru. Neskôr si kúpil kvalitnejšiu a pridal aj spev. „Všetko sa začalo tým, že som pred

dvadsiatimi rokmi bol na veľkej oslave päťdesiatky troch kamošov v jednom kulturáku. Boli tam viaceré rockové kapely, o ktorých som veľa nevedel. Zrazu ma šéf kulturáku, čo ma roky poznal, odchytil, nech idem hrať na pódium. Za chvíľku ma ozvučili a už som tam aj sedel, sám. Len čo som začal hrať a spievať, pýta sa ma spod pódia nejaký týpek, či si môže so mnou zahrať. Ja, že veď sadaj, hraj. A už sme boli dvaja. Vyšiel sa z neho neskutočne dobrý gitarista, Jano Bujnovský a hneď sme si sadli. Nato basák, že chlapci, tuším vám chýba basová línia a ja, že veď sadaj, hraj... A tak to šlo ďalej – išlo vajce na vandrovku ... Basy sa ujal Robo Fordinál, celkom spontánne sa potom pridal bubeník (Jano Taňši), neskôr saxofonista a flautista v jednej osobe (Jožko Tekel) a perkusionista (Pa3k Šóky). A karty boli hodené. V marci 2004 sme dostali ponuku hrať na festivale Livin' Blues v DK Lúky a museli sme zložiť repertoár. Vystúpili sme celkom s úspechom a bolo jasné, že ideme pokračovať.“

BokyCitom sa stali stálou a jednotnou devínskou kapielkou, ako jej familiárne hovorí Zolo, a pravidelne v Devíne a okolí hrávajú v rovnakom zložení už dvadsať rokov. Či na hodoch, strassnerovskej sochárskej akcii Hommage a Peter Strassner na hrade, v Pivnici, alebo v nejakej „krčme hrieseňej“, ako sa nazýva jedna z ich pesničiek...

Zolo neskôr začal spievať aj v devínskom chrámovom zbere Ad hoc, je dokonca jedným zo zakladajúcich členov. „Názov BokyCitom vznikol hneď na začiatku. Je to city bokom naopak, lebo veď všetko v živote je naopak. Robíš niečo, fakt sa snažíš a nakoniec zistíš, že všetko je inak. Tak sme použili slovnú hračku, ktoré mám veľmi rád a aj v textoch ich rád používam. Rád si robím z jazyka trošku srandičku.“

Hudba a texty

Pesničky kapely sa dobre počúvajú, každý hudobník má svoj priestor, pričom text hrá tiež prím. A k tomu charakteristický, zapamätateľný Zolov hlas. Texty sú jeho osobná výpoveď, väčšinu ich napísal sám. Na otázku, aké témy ho pri textoch zaujímajú, má prostú odpoveď: „Komentujem vlastný život, nebudem predsa kritizovať iných, keď si môžem robiť žarty zo seba samého.“ A či ho inšpiruje aj Devín? „Máme novú pesničku o dunajskej víle, ktorá sa zjavuje na našej krásnej pieskovej plážičke tu na ostrove, len tam musíš byť sám a najlepšie nahý, vtedy oživa. Veď len si predstavte tú vílu, ako si tam pláva, v strede Dunaja, chvostom na mňa máva, či nejdem aj ja, a tak za ňou plávam, plný nádeje, snáď sa raz aj na mňa, to šťastie usmeje ...“ A k hudbe samotnej: „Keď už mám tých inštrumentalistov, tak využívam priestor na to, aby sa prejavili. Autorom takmer všetkej hudby je gitarista Jano Bujny. Hudobná zložka v kapele je nosná. Mne záleží na tom, aby to bolo ako celok pekné. Chalani hrávajú aj v iných kapelách, sú to ťažkí profíci, hlavne inštrumentálne tak zdatní hudobníci, že stačí málo a chytajú sa. Veľakrát improvizujeme. Je zhruba daná osnova pesničky a keď je sólový part, tak sa celkom spontánne natiahne. Nikdy sa nepodarí zahrať jednu pesničku rovnako. A tým je to príjemné, živé a každé vystúpenie iné.“ BokyCitom sa môžu pochváliť tromi cédečkami. Posledné s názvom Cestou z Grammy vyšlo už vo vydavateľstve. „Je to štúdiová nahrávka, prvá profesionálne dielo, čo sme urobili, lebo tie predošlé dve sme si vyrábali viac menej sami. Toto nám vo svojom šikovnom štúdiu nahrával, mixoval aj zmajstroval môj zlatý sused Peťo Mojžišik (klavirista ako nik), za čo mu patrí obrovská vďaka. Podarilo sa nám to aj vďaka grantu, za čo touto cestou ďakujeme Fondu na podporu umenia.“

Kde najbližšie

Koncerty máva kapela väčšinou po okolí. Pravidelne hrávajú v Edene, v Ahojke, v Pivnici, v Tarzánii pod Mostom Chucka Norrisa, občas aj v kulturáku. Hrali aj na prvom benefičnom koncerte, kde sa zbierali peniaze na Pivnicu. No a pôjdu si jedného dňa po Grammy? Zolo sa smeje: „Je to môj kapelný biznisplán... A vrátíme sa na Cadillacu so šoférom v bielom saku...“

Hudba, ktorú hrávajú chlapi z kapely, nie je o biznise. „Nerobíme to pre peniaze. Mne hlavne robí radosť robiť radosť. No a 20. októbra budem mať radosť pozvať celú našu viesku na náš jubilejný koncert do Domu kultúry.“

Tešíme sa!

Andrea Miková, foto archív Z.B.

HISTORICKÉ OKIENKO

Ľudové zhromaždenia v amfiteátri

Pamätníkom sa Devín a devínsky amfiteáter spája najmä s mohutnými zhromaždeniami, ktoré sa tu v minulosti konali. Boli to na tú dobu jedinečné udalosti, ktorých sa zúčastnili desaťtisíce účastníkov. A tiež to bola príležitosť dostať sa do Devína, do ktorého bol prístup určité obdobie obmedzený a povolený len na „priepustku“.

Na sociálnych sieťach sa v súvislosti s devínskym amfiteátrom často objavujú fotografie týchto masových podujatí. Prvým podujatím bol **Grenzlandtreffen** 28. mája 1939 – propagandistické stretnutie Nemcov z pohraničných oblastí nemeckej ríše krátko po tom, ako k nej bol Devín pripojený. Podujatia sa zúčastnilo okolo 15 tisíc účastníkov. Kvôli tomuto stretnutiu Nemcov bol aj amfiteáter vybudovaný, hoci ho dokončili až v roku 1948.

Azda najznámejším podujatím je však **Všeslovanský deň na Devíne** 5. júla 1945, len pár mesiacov po oslobodení a opätovnom pripojení Devína k Československu. Myšlienka zorganizovať takéto podujatie na Devíne nadväzovala na predchádzajúce stretnutia a národné púte na Devín, ktoré sa tu na sviatok sv. Cyrila a Metoda organizovali a najmä na manifestáciu Dni zahraničných Slovákov 5. júla 1939, ktorá sa konala len pár týždňov po spomínanom Grenzlandtreffen. Hoci Devín už bol „rišsky“, vtedajšie nemecké úrady ústretovo umožnili slovenským účastníkom zúčastniť sa tohto podujatia, dokonca bez pasu.

Všeslovanský deň na Devíne vo štvrtok 5. júla 1945 bol obrovskou manifestáciou súdržnosti Slovanov a radosti z víťazstva vo vojne. Zúčastnili sa ho zástupcovia všetkých slovanských národov – Slováci, Česi, Moravia, Rusi (zastrešujúci aj ostatné slovanské národy v Sovietskom zväze), Ukrajinci, Juhoslovania (Chorváti, Slovinci, Srbi, Macedóncania), Bulhari, Poliaci, Lužickí Srbi. Zúčastnilo sa ho desaťtisíce účastníkov (vyskytujú sa aj odhady na 100 tisíc). Predchádzajúceho dňa 4. júla 1945 bolo v Bratislave založené Všeslovanské združenie „...na pestovanie vzájomnosti medzi Slovákami a ostatnými národmi slovanskými“, ktorého založenie a ciele boli na Všeslovanskom dni na Devíne zverejnené.

„A tak sa slávnosť založenia Všeslovanského združenia, spojená so Všeslovanským dňom na Devíne 5. júla 1945, stala veľkolepou manifestáciou Slovanov a historickým dňom pre slovenský národ, ktorý v desaťtisícových húfch prišiel prejaviť radosť nad víťazstvom slobody, práva a spravodlivosti na starodávny hrad svojich predkov, z ktorého začala vyvierat osveta pre všetky slovanské národy.“ [1, str. 4]

O Všeslovanskom dni na Devíne bola v auguste 1945 vydaná publikácia, ktorá zdokumentovala založenie Všeslovanského združenia, ideové články o slovanstve a slovanskej vzájomnosti, prejavy, ktoré odzneli na otvorení Všeslovanského dňa a ohlasy v médiách. Knižička obsahuje aj bohatú fotografickú prílohu.

„V pohnutých dňoch po skončení vojny slovanská myšlienka neznamenal len „manifestáciu slovanskej jednoty a sily“, ale tiež demonštráciu odlišnosti od Neslovanov, teda Nemcov a Maďarov, ktorí boli čoskoro nato zbavení občianstva, vyhnaní, alebo v rámci výmeny obyvateľstva presunutí za hranice. Oslava Sovietskeho zväzu na Všeslovanskom dni zároveň umožnila demonštrovať silu komunistov, čo sa stalo terčom kritiky nekomunistických politikov a tlače. Oslavy sa potom opakovali každoročne až do roku 1951. Od roku 1952 se však na Devíne už žiadne Všeslovanské dni ani iné zhromaždenia nekonali. Obec sa totiž nachádzala v stráženej pohraničnej zóne, pozdĺž cesty z Bratislavy do Devína stál vysoký plot z ostatného drôtu a strážne hraničné veže...“ [2]

Z nasledujúcich zhromaždení v devínskom amfiteátri môžeme spomenúť rok 1959, keď tu opera pražského Národného divadla uviedla slávnu spevohru Bedřicha Smetanu Libuše.

„Se sporadickými, a nikoliv každoročnými oslavami pod hlavičkou česko-slovenského, později československo-sovětského přátelství se na Děvině setkáváme až do roku 1968.“ [2]

V júli 1968 sa v amfiteátri konali veľkolepé oslavy – podľa Gabriely Kiliánovej [2] bolo toto zhromaždenie „...jedno z najväčších ľudových zhromaždení od konca vojny“. Súčasťou programu bolo vystúpenie súboru Lúčnica, v ktorom vtedy účinkovala aj Devínčanka Mária Gajdošová. Na toto „neuveriteľné, nezabudnuteľné vystúpenie“ si zaspomínala vo svojom príspevku v Devínčanovi v novembri 2019.

Cyrlometodské oslavy sa tu konali ešte aj v roku 1970. Ďalšie zhromaždenia a oslavy sa nám nepodarilo zdokumentovať.

Augustín Mrázik, foto archív autora

1939, Grenzlandtreffen

1945, Všeslovanský deň – manifestácia slovanskej vzájomnosti

1970, Cyrilometodské slávnosti

Zdroje:

1. Slováci v slovanskom svete – Všeslovanský deň na Devíne, Dr. M. Mrlián (ed.), Všeslovanské združenie v Bratislave, august 1945
2. Gabriela Kiliánová: Komu patrí Devín?, Pohraničný hrad medzi Slovákami, Čechmi, Maďarmi a Nemcami, in: E. Krekovič – E. Mannová – E. Krekovičová (eds.), Mýty naše slovenské, Bratislava 2005, tiež <http://dejinyasoucasnost.cz/archiv/2006/2/komu-patri-devin/>
3. Mária Gajdošová: Budme vďační, Devínčan, november 2019
4. <https://www.vtedy.sk/vseslovansky-den-cyrl-metod-devin/>
5. <https://www.teraz.sk/magazin/vseslovansky-zjazd-v-moskve-ovladne-s/239294-clanok.html>
6. <https://www.vtedy.sk/amfiteater-devin-bratislava-libusa-opera>
7. <https://bratislavskerozky.sk/hakovy-kriz-nad-devinom/>

POZVÁNKA DO PIVNICE

Listy na stromoch si obliekajú farby jesene, dni sa krátia a akosi prirodzene sa nám žiada nielen cítiť teplo domáceho krbu, ale aj blízkosť priateľov, susedov. No a kde inde ju zažijeme, ak nie v našej devínskej Pivnici. Na október si zakrúžkujte v kalendári akcie, ktoré vás oslovia. A vezmite za ruku dobrú náladu a prineste ju so sebou..

OKTÓBROVÝ PROGRAM

7.10. sobota 19.00

KONCERT: PONTE PARDO

Príďte sa nadýchať pravej španielskej atmosféry v podaní bratislavskej flamenco kapely Ponte Pardo. Koncert doplní aj tanečné vystúpenie a škola tanca. Vstupné dobrovoľné

12.10 štvrtok 19.00

KINO: JE MI ZO SEBA ZLE

Režisér Kristoffer Borgli v tejto čiernej satirickej komédii zobrazuje toxický vzťah, ktorý rýchlo eskaluje do desivých nových úrovní narcistickej sebaaprezentácie. Komédia/dráma, Nórsko/Švédsko, 2022, 95 min.

Vstupné dobrovoľné

15.10 nedeľa 16.00

DIVADLO POD HRÍBIKOM: POPREPLETKO

Slovné prekrúčačky a milé popletené zážitky, ktoré nakoniec prinesú hlavnému hrdinovi vysnívané šťastie, ale aj srdce princeznej.

Vstupné dobrovoľné, odporúčané 5 eur/dieťa

19.9. štvrtok 19.00

VEDOMOSTNÝ KVÍZ S MICHALOM

Oblíbený vedomostný kvíz s Michalom Šudilom vám spríjemní štvrtkový večer.

Vstupné dobrovoľné

21.10. sobota 10.00

KERAMICKÁ DIELŇA S LUCIOU

Ak vás láka práca s hlinou, neváhajte a prihláste sa do keramickej dielne devínskej výtvarníčky Lucie Fabiánovej-Strassnerovej. Kurz je vhodný pre deti aj dospelých. Rezervácie na lucia.strassnerova@gmail.com

Cena 15 eur

21.10 sobota 19.00

DIVADLO:

VYUČOVANIE DONY MARGARITY

Vitajte na vyučovaní Dony Margarity, učiteľky na základnej škole, ktorá svojich žiakov vzdeláva svojším spôsobom. V satirickej hre brazílskeho autora Roberta Athaydeho exceluje Oľga Belešová.

Vstupné dobrovoľné

22.10. nedeľa 18.00

TAJOMSTVO GONGU

– ZVUKOVÁ RELAXÁCIA

Nechajte sa unášať tónmi gongov a ďalších zaujímavých rezonančných nástrojov,

ktorými vás prevedú majsterky Anička a Renka.

Vstupné dobrovoľné, odporúčané 15 eur

28.10 sobota 10.00

DIVADELNÁ DIELŇA S MARTOU

Zoznámte sa so základmi javiskovej reči, javiskového pohybu a improvizácie. Herecký kurz pre deti a mládež od 8 do 18 rokov.

Bližšie info a prihlásenie na: scenapredevin@gmail.com alebo na 0910 939 775.

Cena 15 eur

red, foto archív

OÁZA PRE DEVÍN NA OBZORE

Vďaka projektu nadácie mesta Bratislavy Komunity – funkčnejšie verejné priestory, sa OZ Náš Devín rozhodol premeniť doteraz nevyužitý priestor za Domom kultúry na átrium. Átrium má výbornú polohu - bude voľne dostupné z ulice a zároveň prepojené s Veľkou sálou v Dome kultúry. A vytvárať potenciál pre stretávanie sa pestrej komunity od najmenších obyvateľov Devína až po seniorov. Schodiskové sedenie sa využije ako hľadisko pri menších podujatiach, ktoré sa plánujú na budúcu letnú sezónu (diskusie, čítania, divadielka). Súčasťou bude napríklad aj stacionárny bicykel, kde bude možné nabíjať mobilný telefón.

Rastliny a stromy, ktoré časom prirudnú, neposkytnú len okrasnú dekoráciu, ale aj zázemie pre motýle a hmyz, ktoré devínske deti vychovávajú na motýlej farme. A špeciálny zberač vody upevnený na odkvapovej rúre poslúži pri zavlažovaní rastlín.

Rekonštrukciou átria vznikne Oáza pre Devín - priestor plný zelene pre oddych a príjemné posedenie pre všetky vekové kategórie. Prioritami aktivistov je zlepšiť pobytovú kvalitu susedských priestorov, ktorá bude mať ako komunitný, tak aj ekologický rozmer. Obyvatelia – dobrovoľníci sa zapájajú do tohto projektu od fázy plánovania až po realizáciu, za čo sú im budúci návštevníci átria už teraz vďační – zvlášť treba poďakovať Alexandre Rihákovej, Veronike Robinson, Soni Kolenčíkovej, Kataríne Mihinovej a ďalším. Oáza pre Devín bude sprístupnená Devínčanom už na jar.

text Alexandra Riháková, foto Matej Patka

DEVÍNSKE AKTIVITY

SADnime si spolu

SADnime si spolu je projekt podporený Nadáciou SPP, ktorý realizuje OZ Náš Devín na zlepšenie podmienok v Devínskom sade, aby sa tam jeho návštevníci a návštevníčky cítili príjemne. Do sadu sa dokúpili sedacie vaky, klasická lavička a jedna rozkladacia lavica, ktorá v prípade potreby slúži aj ako piknikový stôl. Aby si deti vytvorili bližší vzťah k okolitej prírode a naučili sa ju aj chrániť, raz mesačne sa v období od júna konal interaktívny prírodovedný workshop s lektorkou Natáliou Lipovou z OZ Sovule. Devínske deti sa dozvedeli zaujímavosti zo sveta hmyzu a netopierov.

Začiatkom jesene plánujeme ešte SADovicu, v rámci ktorej by sme spolu nielen posedeli pri opekaní špekáčikov na novom prenosnom ohnisku, deti sa dozvedia, ako sa zvieratá pripravujú na zimu, ale posadíme spolu aj tri nové stromy. Medzi jedlé gaštany a orech by mali prirudnúť mandľovníky a jablň, aby nahradili staré odumierajúce stromy a časom sa postarali nielen o úrodu, ale hlavne v lete o tieň. Pretože v ankete, ktorú sme robili na sociálnych sieťach, to boli práve stromy, ktoré dostali najviac hlasov.

Ďakujeme Nadácii SPP za finančnú podporu, bez ktorej by sme projekt SADnime si spolu nemohli uskutočniť.

Nadácia SPP

text a foto Katarína Mihinová

Mestská časť Bratislava – Devín, Bratislavské kultúrne a informačné stredisko a Múzeum mesta Bratislavy
viete pozvať na 10. ročník podujatia

Y DEVÍNSKA ŠARKANIÁDA

SOBOTA
30. SEPTEMBER
HRAD DEVÍN

od 15:00 - registrácia šarkanov a súťažné lety
- pod dierobňadom odbornej poroty
• bubnový workshop Rytmika
• tvorivý šarkano-workshop
• cafe mobil
17:00 - vyhodnotenie súťaže

každý šarkan a rodník má vstup zadarmo.
(Deti a dospelí doplnia jedným šarkanom.
Vstup na pevné zrkadlo.)

VODÁCKE LETO Devínsky splav

Áno, obľúbená športovo-zábavná devínska udalosť na loďkách sa konala aj tento rok. Prípravy sa začali už na jar a do poslednej bodky museli byť naplánované tak, aby vodákov neprekvapila žiadna nepríjemná situácia. Ale keby aj, odhodlanie a veselé nastavenie by aj to prekonal. O tom, ako sa pádlovalo a čo všetko sa medzitým udialo, so šarmom sebe vlastným podáva správu duša tohto „mokrého“ podujatia Jožko Páleš.

Zobudil som sa. V pondelok ráno. A ja, sám z toho prekvapený, som sa nikam nerozbíhal. Všetko bolo nejako na ten pondelňajší čas zablútené a problémy začínajúceho rána i týždňa riešiteľné. Urobil som si bielu kávu, sadol do kresla na terase, čo teda nerobievam takto ráno zvyčajne. I náš pes bol z toho prekvapený, keď som ho pri tej káve škrabkal za ušami.

Po odchode z domu som sa v akomsi pokojnom režime zaraďoval veľmi pomaly do pracovných vírov našej konzumnej spoločnosti. Nezrýchľil a neznervoznel som, ani keď ma vytrúbil rozzúrený slovinský kamiión s rebrovaným čelným chladičom tesne za zadným sklom môjho auta, lebo (asi) som v tuneli išiel v pravom pruhu predpísanou osemdesiatkou...

Stále mi v hlave doznieval náš koncotyždňový devínsky splav. Príjemne doznieval.

Čo sa dialo predtým

A ono to tak pred splavom pohodovo ani nevyzeralo. Ľudia sa prihlasovali i odhlasovali, ich počty lietali. Nevedel som, koľko potravín mám nakúpiť, koľko lodí a aký veľký autobus objednať, ale hlavne netušil som, kam sa na ten splav vybrať. Píšem síce do inštrukcií každoročne pre nás Devínčanov, či i tých inak s Devínom

spriaznených, že vyberieme trasu splavu tesne pred odjazdom, no teraz nielen Dunaj sa vzdul k svojim piatim metrom, ale aj všetky rieky dookola mali nadpriemernú výšku hladiny, včítane už dvakrát nami navštíveného Váhu. Dumal som nad Baťovým kanálom a „Osypnými brehmi“ Moravy, no kde tam pri tej vysokej vode táboriť? Uvažoval som nad Rábou, Murou, Dravou, či dokonca nad Zrmanjou, no tak ďaleko sa trepať autobusom na tri dni? Bližšia Salza (jej horný tok) pripadala tiež do úvahy, ale aj tam bol vyšší stav vody, treba na to aj špeciálnejšiu výstroj a zvládnu to všetci včítane tých prihlásených predškolákov?

Radili sme sa viacerí. Pepe bol nadšený aj Salzou, niektorí boli aj za jednoduchú akciu a dokonca som uvažoval, že to tento rok aj vypustíme, predovšetkým vtedy, keď poskytovateľ lodí pred odchodom vyhlásil, že ich nemôže naviazať a ani doviezť, že máme si ich naviazať sami a zohnať vlastný vleč. Ešteže Rišo potreboval svoj nový ročník orechovice ochutnať, tak sme krízovú poradu dva dni pred odchodom zvolali u Satinov. Na nej sa rozhodlo, že netreba vymýšľať, lebo keď budeme chcieť v tom zložení čo Lenka ako „personalistka splavová“ uviedla, aj nástrahy vyšších vodných i zakalených hladín zdoláme. Že niekedy je menej viac a že maďarské ramená sú najbližšie. Tak poďme tam. Ukázala sa (zase) pravda, že sa orechovica vydarila a že akékoľvek rozhodnutie je lepšie, ako žiadne rozhodnutie. Vleč sme zohnali i lode vo štvrtok u nás v lodenici naviazali. Dokonca sa naše rady ešte v ten večer rozšírili, lebo sa popridávali niektoré manželky, deti či frajerky.

kúpanie), možno niekde až zo Silvrettských ľadovcov. No už pri skúmaní starého pôvodného odbočenia Mošonského Dunaja sme zistili, že slnko praží nad 30 stupňov, že chladiť sa aj v takej vode musíme i chceme, i že nápoje si v tej vode príjemnú pitnú teplotu udržia. Prieskum ramena sme síce neukončili, lebo do úzkych kanálov sa katamarany nezmesťli, no potešilo nás, že malebné Čertove jazerá ostali číre a teplé. Kúpania a radosti z vody v tom „hici“ bolo dosť, hlavne, keď niekto, či aj každý čo napiekol, vyúdil, vylišoval, vypálil, pomazánky pripravil, na brehu všetkým ponúkal. Overila sa aj následne a dôsledne správna teplota vody a jej vplyv na kvalitu devínskeho vína. Po takomto predĺženom obede na jazerách sme sa zastavili už len na kávu či čapované pivo nakrátko v kempu Dunakiliti.

Poobede sme pádlovali ramenami, ktoré pri danom stave vody boli priechodnejšie a v prúde rýchlejšie ako zvyčajne. No i tak sa pri prirazení lodí spolu zastavovalo, len voľne prúdom unášalo, rozhodne nepádlovalo a prinesené dobroty sa opakovane chutnali, popíjali. Až som sa domnieval, vôbec nie nadšene, že ani do tmy nezatáboríme...

Ale na táborisko pri Kohide sme dorazili ešte v podvečer. Nebolo síce priamo tam, kde sme chceli, ale aspoň na inom konci tej obrovskej lúky sme ostali sami. Usilovne sa Rišo, Vratko i Rado zapálenia ohňa ujali i ostatní odbiehanie do lesa spojili s nosením dreva. V kotle sa rýchlo voda varila na ohni a tak tých 10 kg zemiakov, čo sme trepali, na smotane a bryndzi s petržlenom pripravili, ako aj polievku zo zemiakového vývaru za účasti všetkých. Stihlo sa to ešte za svetla zjesť.

Tých 28 km pádlovania v tej horúčave v kombinácii so slnkom niektorých azda aj viac unavilo, takže pri ohni sme dlho nesedeli. Do stanov sme pozaliezali a pozaspávali za tichého šumu vody prúdiacej pod mostom. Tmavá noc sa nad táborom vládla ujala.

Piatok

V piatok ráno sme stáli už zdarne aj s loďami i bagážou pod Čunovskou hrádzou pri starom Dunaji a mu (i sebe) tradičnú obeť - dávku repáku na zahájenie uliali. Vyrazili sme na vodu teda do sústavy pravobrežných (maďarských) dunajských ramien. Plavili sme sa na stúpnuťej hladine zakalenej tými lnskými ílmi, riadne studenej (16 °C nie je práve voda na

Sobota

Ráno. Ticho. Povlak bieleho oparu nízko nad zelenou trávou sa v pozadí stromov pomaly rozplýval. Psy prvé netrpezlivo zo stanov vykukali a obojkami štrngotali. Slnko sa vynorilo spoza stromov a i nás ostatných povyháňalo skoro zo stanov. Bol som ešte pred tým slnka východom stav vody na moste skontrolovať, no veľmi od včera neklesla. Usúdil som, že na Dunaj sa pre výšku jeho hladiny ponáhľať nemusíme a že by sme si podrobnejšie prezreli ramená rieky, ktoré sme včera netrasovali, že tábor necháme na mieste a navečer sa do neho vrátíme. Nápad bol prijatý s nadšením. Nikam sme sa tak baliť nemuseli a radšej sme Grétke a Lukášovi, čo tohto roku len dve decká boli, tých 90 vajec pomohli porozbijať. Po praženici sa z tej veľkej panvice len tak zaprášilo. I psy mali radosť, pretože zopár vajec prepravu nevydržalo a mohli ich potom (tie psy) z tých krabíc vylízať.

Takže sme v sobotu len jedlo a pitie do lodí naložili a vyrazili sme na poznávací okruh asi o jedenástej. Počasie prialo. Ukázalo sa, že rybovod a jeho plytká a rýchlo tečúca voda je vhodná nielen pre migrujúce jesetery či iné ryby, ale aj pre nás, deti i dospelých. Hlavne tí väčší sa na konáre tesne nad vodou rukami či nohami vešali a užívali si masáž v rýchlo prúdiacej vode.

Úzke ramená za normálneho stavu vody nepriechodné sme spoznávali podrobnejšie. Nikam sme sa neponáhľali, na lodiach jedli, kúpať sa zastavili, labute, volavky i ryby pozorovali. I môj háčik bol okolím nadšený, stále fotografoval (riadeniu lode sa poriadne nevenoval) a ešte popri tom fotení stíhal všetkých dookola bábokami so šľahačkou ponúkať. Ale ku káve to bolo naozaj fajn...

Neunavení sme sa navrátili do tábora omnoho skôr ako deň predtým. Zistili sme, že nikto nám stany nezrušil. Drevo bolo nanosené odvčera, domácu zeleninu sme spoločne nakrájali a lečo z nej uvarili i dochutili s klobáskou na cibuli. Po večeri sme značne spoločensky ožili oproti predchádzajúcemu dňu.

Vatra horela. Večerná rosa príjemne schladila vzduch. Perseidy hviezdnatú oblohu križovali (ani sme si priania nestačili želať) a do tma-

vej noci a okolo ešte tmavších stromov Peter i Slavo vyhrávali na gitarách. Bicie sme tohto roku nemali, ale Pepe na plastovom kýbli nadšene bubnoval a oduševnene rapoval. Ostatní s ožiarenými tvármi dookola ohňa sa s nimi snažili udržať rytmus a spievať. Natália s Barborou sa palacínok ujali a ani nevedilo, že sme zabudli (teda ja) svokrin domáci lekvár, tak Zuzka a decká ich broskyňovým kompótom plnili a mletým makom posypávali. Cesto na rozpálených panviciach škvrcalo, baby sa predbiehali vyhadzovaním palacínok pri prevracaní, až sa asi všetkých päťdesiat zjedlo. A naozaj tá voda i v sobotu v Dunaji to Petrove a Pepeho červené i biele dobre vychladila... Na záver gitarové sóla od Pink Floyd nostalgiiu rozosiali do ticha noci. Spať sa išlo neskoro.

Nedeľa

Nedeľné ráno ako z rozprávky. Všetky stany od rosy farbu na šedú stratili. Zelená lúka ostriebrela a v kvapkách žiariacich pavučín sa slnko odrážalo...

Ale museli sme sa už zbaliť. Nemali sme to ďaleko, keď sme grísovú kašu uvarili a zjedli, tak sme tábor pomaly rušili, postupne lode na vodu spúšťali a pripravili sa na prechod hučiaceho Kohidu. Rampa bola skoro zaplavená, takže prenos lodí nebol problém. No keď Peter s Ďurom videli, ako sme s Erikou predsa len sa do vlny pod mostom na kanoe spustili, nariadili ako jediní vesty si ponavliekať a nasledovali nás na svojom katamarane. A aj Danke, čo inak dosť opatrná bola, sa tá trocha adrenalínu zapáčila.

Prekonávali sme prúdy a vlnky na brodoch, krajinu podobnej včerajšej si užívali. Pri moste sv. Krištof niektorí navštívili aj krčmu, dokonca Žužu po predčasnej očiste zatúžila, v kempe sa aj osprchovala, čo sa teda na splave nesmie!

Potom povzbudení prekonávaním Kohidu sme sa pod týmto mostom už všetci v prúde popod splavili a Žužu so Slavom to ukončili „eskimákom“. Len polovičným, čo ich prekvapilo teda dosť. Ale z vody sme ich vytiahli, veci pochytali. Škody neboli veľké. Voda si ako daň za Žužin priestupok v kempe zobrala jej poháre na víno i „svadobné“ šaty, ale aj Slavove okuliare, ktorý bol v tom nevinne. Asi mal na háčika lepšie dohliadať. Gitary sme hneď na slnku na lodiach vysušili, noty až doma.

Do konca trasy veľa neostávalo. Autobus nás už v Dunaremete čakal. Lode sme úplne s profesionálnou zručnosťou na vlek naviazali (zlepšujeme sa, roky úsilia prinášajú plody) a šťastne sme dorazili domov do Devína.

Možno to niektorí, čo boli, i inak niečo vnímali, ako som napísal. Možno by niečo menej, či iné, iného, alebo viac si radšej pripomenuli. Nehádam sa. Tak potom niekde môžeme spolu splav vyhodnotiť, i následne text tento upraviť, aby sme podchytili trebárs objektivnejšie, ako tam na vode i pri vode spolu nám bolo.

Lebo bolo. Keď som v utorok ráno vstal, znova som si s kávou sadol na terasu a pes sa opäť čudoval... Ďakujem za všetko.

*text Jožo Páleš,
foto účastníci splavu*

JESENNÉ INŠPIRÁCIE

Pozdravujem vás, milí čitatelia, po dlhom čase sa teším, že sa s vami podelím o nové recepty, myšlienky a dojmy. Leto bolo dlhé a tak troška zvláštne svojim nepredvídateľným počasím, extrémnymi horúčavami a následne neočakávanými búrkami. Tu v Devíne často prerástli až do búrok so zničujúcimi krúpami, ktoré narobili neraz veľké škody v našich záhradkách. Je neskoré leto, ktoré začalo v polovici augusta a bude trvať až do jesennej rovnodennosti. Pre toto obdobie je charakteristický element zeme. Po našich aktívnych dňoch na jar a v lete prichádza obdobie zberu úrody, a to vo všetkých smeroch. Doslova, čo sme zasiali, to si aj pozbierame. A šup s tým do pohárov a mrazákov. Alebo, ako je to tu u nás v Devíne zvykom, do misiek a hor sa k susedom na víno. A tak pre vašu inšpiráciu ponúkam pár úžasných a zdravých receptíkov:

Jesenný hummus s červenou repou

2 väčšie bulvy červenej repy, 1 plechovka cíceru, 200 g bieleho jogurtu, 50 ml olivového oleja, 2 PL sezamovej pasty tahini, 1 čili paprička, 1 citrón, 2 strúčiky cesnaku, soľ, rímska rasca.

V šupke uvarenú repu ošúpeme a nakrájame na menšie kúsky. Dáme do mixéra spolu s ostatnými ingredienciami okrem jogurtu, ktorým ozdobíme hummus spolu s bylinkami.

Bleskové slané rožky k burčiaku

200 g hladkej špaldovej múky, 1 vajíčko, 150 g syra typu cottage, 6 g prášku do pečiva, soľ, sezam alebo mak na posypanie, vajíčko na potretie. Ja som do cesta pridala ešte troška rasce. Po upečení natrieme akoukoľvek nátierkou.

Všetky ingrediencie spolu krásne spojíme do hladkého cesta, rozdelíme na 4 časti a každú vyvaľkáme do kruhu, ktorý potom z jednej strany zrolujeme a tvarujeme rožky. Potrieme vajíčkom a posypeme sezamom, alebo ako ja, rozdrvenými tekvicovými semenkami. Pečieme pri 175 stupňoch do zlatista.

Nezabúdajme

Jeseň je obdobím častých prechladnutí a viróz, a preto ako bylinkárka by som vám rada prezradila postup ako im predchádzať, prípadne liečiť, ak už niečo „chytíte“. Vhodnými výživovými doplnkami v tomto období sú:

B12 vo forme adenosylkobalamínu alebo metylkobalamínu, zinok sulfát v tekutej či inej forme, vitamín C, propolis (podľa návodu), olivový list vo forme tinktúry, mačací pazúr (cats claw, vilcacora), extrakt z koreňa a listu zlatobyľe (kapsule, tinktúra).

Potraviny nevhodné v priebehu ochorenia

Vajíčka, mliečne výrobky, múka a zrná z obilia, kukurica, sója, bravčové mäso a repkový olej.

Potraviny, ktoré pomôžu vyliečiť sa

Citrónová voda, zelerový džús, uhorkový džús, ostatné džúsy z čerstvého ovocia a zeleniny, kokosová voda, pomarančová šťava, jablká, šťava z hrozna a jablka, med, čučoriedky, maliny, brusnice, jahody, broskyne, figy a liečivý vývar.

Liečivý vývar vhodný aj pre vegetariánov

4 mrkvy, 1 sladký zemiak, 2 stonkové zelery, 2 cibule, hrnček hřibov šitake, 2 paradajky, strúčiky z celej hlavičky cesnaku, čerstvý zázvor a kurkumu nakrájame na malé kúsky veľkosti palca, čili paprika (nemusí byť). Varíme 1 hodinu (aj viac) na nízkom plameni.

Môj recept na liečivý čaj pri prechladnutí a zápale priedušiek

20 g sušených kvetov podbeľa lekárskeho

20 g sušených kvetov slezu maurského

20 g sušenej kvitnúcej vňati pľúcnička lekárskeho

20 g sušenej kôry vrby bielej

20 g sušenej kvitnúcej vňate túžobníka brestového

20 g sušených kvetov bazy čiernej

Čaj lúhujeme 5-10 min. a pijeme 3 x denne 3 dl. Po miernom vychladnutí môžeme pridať med alebo šalviový med.

Prajem vám jeseň plnú zážitkov a nádherné babie leto.

text a foto Ing. Soňa Kolenčíková, bylinkár, profesionálny záhradník

